

Doc. MUDr. Horymír Malota, CSc. (11.3.1921- 3.2.1992)

Významná osobnost oboru alergologie a klinická imunologie v Olomouci. Pocházel ze Zlína, maturoval počátkem války v Holešově, válku prožil jako totálně nasazený v Německu. Medicínu začal studovat v roce 1945 v Brně a ukončil ji promoci na nově otevřené lékařské fakultě v Olomouci v roce 1949. Již jako student začal pracovat na II. interní klinice v Olomouci pod vedením profesora MUDr. Karla Amerlinga (žáka Thomayerova) a na této klinice zůstal i po promoci. Zde prof. Amerling - vybaven zkušenostmi z pobytu v Pasteurově ústavu v Paříži - zahájil činnost „Ambulance pro choroby alergické“ (což je první zmínka o vyčlenění samostatné specializace tohoto oboru ve FN Olomouc), na jejíž činnosti se jako student a následně jako lékař začal podílet i Horymír Malota, který tehdy vyklidil nepoužívanou koupelnu na II. interní klinice a zřídil tak první alergologickou ambulanci ve FN.

V roce 1948 se jim společným úsilím podařilo zahájit provoz detašovaného oddělení v nemocnici Lipníku nad Bečvou s názvem „Ústav pro léčení chorob alergických a zažívacích“. V roce 1951 byla činnost alergologické ambulance přenesena zpět na II. interní kliniku a vedením byl pověřen MUDr. Horymír Malota, v roce 1955 byla ambulance povýšena na ordinariát a činnost oboru se postupně rozvíjela. Ambulantní činnost probíhala od roku 1967 v provizorních dřevěných domcích v areálu FN, kde se nacházely 3 vyšetřovny a sklad infuzních roztoků, lůžkové oddělení se 34 lůžky bylo umístěno od roku 1972 na detašovaném pracovišti léčebny TRN v Pasece a součástí tohoto pracoviště byla od roku 1970 i jedna laboratoř, která se nacházela na Katedře mikrobiologie teoretických ústavů Univerzity Palackého. K centralizaci pracoviště došlo až v září 1982, kdy byla uvedena do provozu nová samostatná budova v areálu Fakultní nemocnice, ve které se soustředily veškeré složky Oddělení alergologie a klinické imunologie – lůžková část s 52 lůžky (jediné samostatné lůžkové alergologické oddělení v tehdejší Československu), ambulantní část a laboratorní oddělení, čímž vzniknul jedinečný diagnosticko-léčebný komplex s úzkou návazností i na výzkumnou a pedagogickou činnost v rámci lékařské fakulty. Největší zásluhu na vzniku tohoto ojedinělého pracoviště měl jeho první přednosta – doc.MUDr. Horymír Malota, CSc – (habilitoval na téma“ Výroba a použití mikrobiálních antigenních komplexů (MAK) v klinické praxi při léčbě chronických infekcí“)..

Pod jeho vedením byly zaváděny nové laboratorní vyšetřovací i terapeutické postupy týkající se průduškového astmatu, recidivujících a chronických zánětů dýchacího ústrojí, kostí a kůže. Vznikla velmi úzká spolupráce s dalšími odděleními a klinikami FN - především s ortopedickou, dětskou, kožní a II. interní klinikou, Katedrou mikrobiologie, farmakologie, lékárnou FN a Ústavem sér a očkovacích látek v Praze. Na základě této spolupráce byla vypracována metoda přípravy (kultivací na pevných půdách překrytých celofánem) a použití

tzv. mikrobiálního antigenního komplexu (MAK) pro přípravu vakcín- nejprve v injekční formě a od počátku 70.let v perorální formě. Byl zahájen a dokončen výzkum perorální bakteriální vakcín v želatinových tobolkách k imunoterapii chronických infekčních onemocnění dýchacích cest, ale i chirurgických hnisavých komplikací jako byla pyodermie a osteomyelitidy. Na tomto poli se na úspěších olomoucké imunologie podíleli vedle doc. MUDr. Maloty taky MUDr. Běhounková (později odešla rozvíjet výrobu bakteriálních vakcín do Ústavu sér a očkovacích látek v Praze) a pracovníci Katedry mikrobiologie - MUDr. Černá a doc. Eduard Maršálek. Pro způsob přípravy těchto vakcín získal výše zmíněný kolektiv čs. autorské osvědčení. Tuto léčbu zavedl Malota již ve druhé polovině 70. let, kdy obdobné komerční vakcín (např. Broncho-vaxom apod.) ještě nebyly za trhu.

Docent Malota byl znám velmi dobrou spoluprací s fakulními ústavy farmakologie, patologie a soudního lékařství (spolupráce s profesory Jezdinským, Duškem, Neoralem) na výzkumu etiopatogeneze Hoigneho syndromu, jejímž výsledkem byla řada publikací v období 1973-1983 a skončila úspěšnou obhajobou závěrečné zprávy státního výzkumu. Významná byla Malotova spolupráce s lékárnou FN (Dr.Pokorný, Dr. Hobza), ze které vzešly mnohé léčebné mixtury, které vešly do povědomí pacientů i lékařů jako tzv. „malotky“. Byly to hlavně antiastmatické pilulky denní (růžové) a noční (modré), které byly směsí teofylínu, efedrinu a bromisovalu – později dithiadenu. Pro astmatiky - kardiaky byly určeny tzv. „tobky“, které obsahovaly teofylin, oxyfylin a bromisoval. Známé byly expektorační směsi (bílá, červená, černá), které se lišily obsahem jitrocelového sirupu, KJ, teofylínu a dalších ingrediencí a pacienti je s úspěchem používali v různých stavech své choroby a dle vlastní vnímavosti a snášenlivosti. U pylových alergiků měly velkou oblibu tablety pracovně označované jako „difedrin“ – směs dithiadenu a efedrinu a hlavně nosní kapky ADS, které jako hlavní účinné látky využívaly AD vitamin a sanorinovou emulzi. Ještě v současné době přicházejí do ambulance starší pacientky, které se dožadují jako jediné účinné léčby zhoršení jejich dýchání efestminové čípkou z kuchyně doc.Maloty, které využívaly kombinace účinku teofylínu, efedrinu a fenobarbitalu. Ve spolupráci s lékárnou FN začala koncem 70. let individuální výroba teofylinových tablet s redardovaným uvolňováním. Je nutno si uvědomit, že v té době farmaceutický průmysl nabízel k léčbě astmatu tak z dnešního pohledu nesmyslné přípravky jakými byly Yastyl, Felsol, nebo antiastmatické cigarety!

Malota se zajímal o vše nové, co mohlo astmatikům pomoci. Jedním z nových léčebných postupů byla i speleoterapie. Navázal proto spoluprací se speleology a snažil se o realizaci této léčebné metody v Mladečských jeskyních. O prvních zkušenostech s touto metodou přednášel v roce 1979 na dvou zahraničních mezinárodních sympoziích. Také tento podnět našel u nás později konkrétní realizaci v lepších podmínkách.

Docent Malota byl nepochybně osobností, kterou nelze přehlédnout. Měl mnoho přátel, kterým neváhal nabídnout nezištnou pomoc, a jeho pacienti na něho dodnes vzpomínají jako na lékaře, který byl vždy ochoten přijít a udělat pro jejich záchranu vše potřebné. Zůstalo po něm mnohé, na co se dnes navazuje, i když mnozí již ani nevědí, že na počátku to byly jeho myšlenky a pilná práce.

doc. MUDr. Jaromír Bystroň, CSc.

doc. MUDr. Vít Petřů, CSc